

תענית

פרק ג'

לבורות שיחין ומערות - שמכניסין בהן מים
לשתות.

ג וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים, דכתיב
(עמוס ד' ז) "והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת
לא אמטיר, חלקה אחת תמטר וגו'", אותה
העיר מתענה ומתרעת, וכל סביבותיה מתענות
ולא מתריעות. רבי עקיבא אומר: מתריעות
ולא מתענות.

וכל סביבותיה מתענות - שאותה העיר שלא
ירדו בה גשמים תלך לקנות תבואה בעיר שירדו
בה, ויהיה רעב.

ד וכן עיר שיש בה דבר או מפולת, אותה
העיר מתענה ומתרעת, וכל סביבותיה מתענות
ולא מתריעות. רבי עקיבא אומר: מתריעות
ולא מתענות.

מפולת - שחומותיה הבריאות נופלות, אבל
רעועות אין זו מפולת.

איזהו דבר? עיר המוציאה חמש מאות רגלי,
ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים זה
אחר זה, הרי זה דבר. פחות מכאן אין זה דבר.

ה על אלו מתריעין בכל מקום:

בכל מקום - ואפילו הערים הרחוקות ממנה
הרבה, כדמפרש טעמא בסיפא, מפני שהיא
מכה מהלכת.

על השידפון ועל היקרון, על הארבה ועל
החסיל, ועל חיה רעה ועל התרב - מתריעין
עליה מפני שהיא מכה מהלכת.

תענית

פרק ג'

א סדר תעניות אלו האמור, ברביעה
ראשונה, אבל צמחים ששנו מתריעין עליהם
מיד.

סדר תעניות האלו - האמורין בפרקין דלעיל,
אינו אלא ברביעה ראשונה. אם עברו שלשה
זמנים של רביעה של יורה, שהם שלישי
במרחשון ושביעי ושבעה עשר, ולא ירדו
גשמים, אז היו מתעניין יחידים, ואחר כך
מתעניין הציבור שלש עשרה תעניות על הסדר
שאמר.

אבל - ירדו גשמים בעתן, וצמחו הנזעים
ונשפתו, כמו פחת חיטה יצא חות, פחת שעורה
באשה, או שנוי אחר.

מתריעין עליהם מיד - בתעניות ראשונות,
שכל חומר האמור בתעניות האחרונות נוהגין
מיד בראשונות.

וכן שפסקו גשמים בין גשם לגשם ארבעים
יום מתריעין עליהם מיד, מפני שהיא מפת
בצורת.

בין גשם לגשם - בין רביעה ראשונה לשנייה.

מפת בצורת - סימן בצורת הוא.

ב ירדו לצמחים אבל לא ירדו לאילן, לאילן
ולא לצמחים, לזה ולזה אבל לא לבורות שיחין
ומערות, מתריעין עליהן מיד.

ירדו לצמחים ולא לאילן - כגון שירדו
בנחת, שזה יפה לצמחים ולעשבים, ואינו
מועיל לאילנות.

לאילן ולא לצמחים - שירדו בכת.

שִׁידְפוֹן - רוּחַ שֶׁמִּפְסִיד אֶת הַתְּבוּאָה, וּמִתְרוֹקֶנֶת מִן הַיָּדָע.

יִרְקוֹן - תְּבוּאָה שֶׁהִכְסִיפוּ פָּנֶיהָ.

וְיֵשׁ מִפְּרָשִׁים: יִרְקוֹן - חוּלִי שֶׁהוֹפֵךְ פְּנֵי אָדָם כַּמְרָאָה יֵרֵק הַשָּׂדֶה.

וְעַל חֵזָה רָעָה - שְׁנֵאֵית בֵּיוֹם בִּישׁוּב.

וְעַל הַחֶרֶב - חֵיילוֹת הָעוֹבְרוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְאֵף עַל פִּי שְׁאִינָם בָּאִים לְהִלָּחֵם עִם אוֹתָהּ הָעִיר.

ח מַעֲשֵׂה שִׁירְדוֹ זִקְנִים מִירוּשָׁלַיִם לְעִרְיָהֶם, וְגִזְרוּ תַעֲנִית עַל שְׁנֵרָאָה כַּמְלוּא פִּי תַנּוּר שִׁידְפוֹן בְּאַשְׁקָלוֹן.

לְעִרְיָהֶן - בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל.

כַּמְלוּא פִּי תַנּוּר - שִׁלְקָתָהּ בְּשִׁידְפוֹן כָּל כֹּף תְּבוּאָה שֶׁהִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת מִמֶּנָּה פֶּת לְמִלְאֵת פִּי הַתַּנּוּר.

בְּאַשְׁקָלוֹן - בְּאַרְץ פְּלִשְׁתִּים.

וְעוֹד גִּזְרוּ תַעֲנִית עַל שְׁאֶכְלוּ זֵאֲבִים שְׁנֵי תִינוּקוֹת בְּעֶבֶר הַיָּרְדֵּן. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: לֹא עַל שְׁאֶכְלוּ, אֲלֵא עַל שְׁנֵרָאָה.

וְעַל שְׁאֶכְלוּ זֵאֲבִים - דִּהְיָא חֵזָה רָעָה, וּמִכָּה מִהֲלַכְתָּ הִיא.

עַל שְׁנֵרָאָה - כָּאוּ בְּעִיר.

ח עַל אֵלוּ מִתְרִיעִין בְּשַׁבָּת: עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ גּוֹיִם אוֹ נֶהָר, וְעַל הַסְּפִינָה הַמֵּיטְרֶפֶת בָּיָם.

הַמֵּיטְרֶפֶת - מִתְחַבֵּטֶת וּמִשְׁתַּבֶּרֶת, כְּמוֹ בִּיצָה הַטְּרוּפָה בְּקַעְרָה.

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: לְעִזְרָה וְלֹא לַעֲעָקָה.

לְעִזְרָה - לְקַבֵּץ אֶת הָעָם שֶׁיָּבוֹאוּ לַעֲזוֹר וּלְהוֹשִׁיעַ.

וְהִלָּכָה: אֵין תּוֹקְעִים עֲלֵיהֶם בְּשׁוּפָר אוֹ בַּחֲצוֹצְרוֹת בְּשַׁבָּת, אֲלֵא אִם כֵּן הוֹצֵרְכוּ לְתַקּוּעַ לְקַבֵּץ אֶת הָעָם, אֲבָל מִתְעַנִּים וְזוֹעֵקִים וּמִתְחַנְנִים עֲלֵיהֶם בְּשַׁבָּת.

תענית פרק ג'

שִׁידְפוֹן הַתִּימָנִי אוֹמֵר: אֵף עַל הַדָּבָר, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים.

שִׁידְפוֹן הַתִּימָנִי - מִתְמַנֶּת הָיָה.

אֵף עַל הַדָּבָר - מִתְרִיעִין בְּשַׁבָּת.

וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים - לְהַתְרִיעַ עַל הַדָּבָר בְּשַׁבָּת, אֲבָל בַּחֹל מִתְרִיעִין.

ח עַל כָּל צָרָה שְׁלֹא תָבוּא עַל הַצִּיבוּר מִתְרִיעִין עֲלֵיהֶן, חוּץ מֵרֹב גְּשָׁמִים.

חוּץ מֵרֹב גְּשָׁמִים - לֹא שִׁירְדוּ הַרְבֵּה כָּל כֹּף שֶׁמִּקְלָקְלִין אֶת הַתְּבוּאָה, אֲלֵא שֶׁכָּבַר יִרְדּוּ הַרְבֵּה שְׁאִין צָרִיכִין לָהֶן עוֹד, וְהֵן לְטוֹרַח עַל בְּנֵי אָדָם.

מַעֲשֵׂה שְׁאֶמְרוּ לוֹ לְחוּנֵי הַמַּעֲגָל: הַתְּפִלָּה שִׁירְדוּ גְשָׁמִים. אָמַר לָהֶם: צֵאוּ וְהִכְנִיסוּ תַנּוּרֵי פֶסְחִים בְּשִׁבִּיל שְׁלֹא יִמוּקוּ. הַתְּפִלָּה, וְלֹא יִרְדּוּ גְשָׁמִים.

תַנּוּרֵי פֶסְחִים - שֶׁל חֶרֶס הֵם, וּמִטְלָטְלִין מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.

שְׁלֹא יִמוּקוּ - בְּגְשָׁמִים.

מָה עָשָׂה? עַג עוֹגָה וְעָמַד בְּתוֹכָהּ, וְאָמַר לְפָנָיו: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, בְּנִיָּה שְׁמוֹ פְּנִיָּהם עָלֵי שְׁאֵנִי כִּבֵּן בֵּית לְפָנֶיהָ. נִשְׁבַּע אֲנִי בְּשִׁמְךָ הַגָּדוֹל שְׁאֵינִי נֹזֵם מִכָּאן עַד שֶׁתִּרְחַם עַל בְּנִיָּה.

עַג עוֹגָה - רָשָׁם בְּקֶרֶקַע רוּשָׁם עָגוּל כְּעֵין עוֹגָה.

הַתְּחִילוּ גְשָׁמִים מִנְטָפִין. אָמַר: לֹא כֹךְ שְׁאֵלְתִּי, אֲלֵא גְשָׁמֵי בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמַעְרוֹת.

גְשָׁמֵי בּוֹרוֹת - גְּשָׁמִים בְּשִׁפְעַת לְמִלְאֵת בּוֹרוֹת.

הַתְּחִילוּ לִירֹד בְּזַעַף. אָמַר: לֹא כֹךְ שְׁאֵלְתִּי, אֲלֵא גְשָׁמֵי רָצוֹן, בְּרַכָּה וְנִדְבָה. יִרְדּוּ כְּתִקְנֹן, עַד שֶׁיָּצֵאוּ יִשְׂרָאֵל מִירוּשָׁלַיִם לָהֵר הַבֵּית מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. בָּאוּ וְאָמְרוּ לוֹ: כָּשֵׁם שֶׁהַתְּפִלָּה עֲלֵיהֶם שִׁירְדוּ, כֹּךְ הַתְּפִלָּה שִׁיִּלְכוּ לָהֵן. אָמַר לָהֵן: צֵאוּ וּרְאוּ אִם נִמְחִית אֲבָן הַטּוֹעִים.

אִם נִמְחִית - אִם כּוֹלָה מְכוּסָה בָּמִים.

אֲבָן הַטּוֹעִים - אֲבָן הֵיחָה בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁכָּל מִי שֶׁמוּצֵא מִצִּיאָה הִיא עוֹמֵד עָלֶיהָ וּמְכַרִּיז "מִצִּיאָה מִצְּאֵתִי", וּבֹאִין בְּעֲלִיָּה וְנוֹתְנִין סִימָנִיהָ

ונוטלין אותה, ואותה אָבן נקראת אָבן הטועים.
ומצאתי כתוב שהיתה גבוהה מאד, ולא היה
אפשר שתתפסה בגשמים אלא אם כן בא מבויל
לעולם.

שלח לו שמעון בן שטח: אלמלא חוני אתה,
גזרני עליך גדוי.

גדוי - שמנדין על כבוד הרב.

אבל מה אעשה לך, שאתה מתחטא לפני
המקום ועושה לך רצונה, כבן שהיא מתחטא
על אביו ועושה לו רצונו. ועליך הכתוב אומר
(משלי ב"ג כה) "ישמח אביו ואמה ותגל יולדתה".

מתחטא - מתגעגע.

טו היו מתעניין וירדו להם גשמים קודם הנץ
החמה, לא ישלימו. לאחר הנץ החמה, ישלימו.
רבי אליעזר אומר: קודם חצות לא ישלימו,
לאחר חצות ישלימו.

רבי אליעזר אומר קודם חצות לא ישלימו
- והלכה כרבי אליעזר.

מעשה שגזרו תענית בלוד, וירדו להם
גשמים קודם חצות. אמר להם רבי טרפון: צאו
ואכלו ושתו ועשו יום טוב, ויצאו ואכלו ושתו
ועשו יום טוב, ובאו בין הערבים וקראו הלל
הגדול.

צאו אכלו ושתו - ולא אמר להן קראו הלל
הגדול תחילה, שאין קורין הלל הגדול אלא
בכרס מלאה ונפש שבועה.

